

Moeder aarde, een kostbaar geschenk

Van de vier oerelementen vuur, lucht, water en aarde is het laatste misschien wel het meest vanzelfsprekende. Maar sinds het moment dat de eerste mensen vanaf de maan naar een opkomende aarde keken – inmiddels alweer bijna vijftig jaar geleden! – lijkt aan die vanzelfsprekendheid een einde te zijn gekomen. Want meer dan ooit zouden we ons moeten realiseren dat de aarde voor ieder van ons een kostbaar geschenk is, waarop we trots en zuinig moeten zijn.

Home sweet home

Aarde, een van de planeten die zijn rondje om de zon draait. Een grote bol met land en water. Met een dampkring eromheen waarin de zuurstof zit die mensen, dieren en planten zo hard nodig hebben om te kunnen leven. De aardbodem herbergt niet alleen zand en steen, maar zit vol met allerlei schatten: goud, zilver, diamant, gas, olie en steenkool.

Aarde: het is de dagelijkse grond onder onze voeten. Iedere dag voeden we ons met de opbrengsten van het land, we kweken er bomen en planten. We genieten ervan als we een zomerse fietsrit of winterse schaatstocht maken. We ontspannen er ons door in de tuin te werken, te luieren op het strand, te sporten of een wandeling te maken door de stad. En last but not least: we vinden er altijd weer onze vertrouwde plek thuis. Waaróm we een leven lang op aarde zijn? De oude schoolcatechismus uit de vijftiger jaren van de vorige eeuw gaf er een ondubbelzinnig antwoord op: we zijn op aarde om God te dienen en daardoor hier en in het hiernamaals gelukkig te zijn. Misschien een wat gedateerd antwoord, maar in ieder geval geruststellend en uitnodigend naar de toekomst toe.

Bijbels rentmeesterschap

In veel culturen staat een moedergodin symbool voor de aarde: moeder aarde. De meeste godsdiensten kennen scheppingsverhalen, waarin de aarde op een bovennatuurlijke manier door een godheid geschapen wordt. Zo ook in de joodse en christelijke traditie. Oerknal en evolutie of niet, zeven dagen en nachten of niet: al in het eerste hoofdstuk van de bijbel is sprake van alle vier oerelementen: lucht, water, vuur en aarde. Want in het begin schiep God hemel en aarde, zweefde zijn geest over het water en plaatste hij lichten aan de hemel. Aan de eerste mensen vertrouwde God het beheer van de aarde toe.

De oerelementen worden in de bijbel niet alleen bij naam genoemd, maar ook kunnen we een globale schets lezen hoe ze worden ingericht. Zo komen we 'aarde' meer dan elfhonderd keer in de bijbel tegen. De betekenis van zo'n oerelement is natuurlijk in de loop der eeuwen wel aan verandering onderhevig geweest. Pas sinds de grote ontdekkingen van de laatste eeuwen weten we dat de aarde niet het middelpunt van het universum is en met de lucht om ons heen niet het héle heelal is, niet als een platte schijf op het water drijft, noch door engelen op de vier hoeken kan worden vastgehouden (Openbaring 7,1).

Toekomstdromen

Ook al werd de Club van Rome in de zeventiger jaren van de vorige eeuw nogal eens het mikpunt van kritiek, hun vooruitziende blik en voorspelde prognose van oprakende grondstofvoorraden en vervuiling van ons milieu zijn nog altijd actueel. Klimaatverandering, broeikaseffect, energietransitie, duurzame groei, smeltende ijskappen: begrippen die in de afgelopen decennia bijna dagelijks aan de orde zijn. Positief is natuurlijk dat er eindelijk een breed gedragen klimaatakkoord is. Want als we de komende decennia niet zorgvuldig met de grondstoffen en energiebronnen van onze aarde zullen omspringen (of minder braaf geformuleerd: als we de aarde blijven leeg roven), zullen deze voorraden op den duur uitgeput raken. Aan de voorraad fossiele brandstoffen komt immers eens een eind. Daarom

zit er niets anders op dan te blijven zoeken naar andere mogelijkheden om energie op te wekken (zoals waterkracht, wind- en zonne-energie, aardwarmte). En moet het inzamelen en recycleren van gebruikte batterijen, glas, plastic en papier de gewoonste zaak van de wereld zijn. Misschien dat we dan eindelijk eens van de plasticsoep af komen. Minder vliegen, niet altijd gauw met de auto gaan en liever de fiets pakken om boodschappen te doen lijken peanuts, maar zijn zonder meer de goede richting. Minder consumeren, de zee niet leeg vissen, de regenwouden niet kappen: het helpt allemaal mee om een broodnodige, duurzame samenleving te realiseren.

Maar er is nog een andere reden om zorgvuldig met de grondstoffen van de aarde om te springen. Want als we de luchtlag om de aarde steeds meer vervuilen, zal dat onze gezondheid ernstig in gevaar brengen. Daarom is het goed dat auto's met katalysatoren zijn uitgerust om de uitlaatgassen schoner te maken, vervuilende diesels te weren uit de steden en elektrische auto's toe te juichen. Daarom is het goed om de mestoverschotten te beperken. Daarom moeten we blijven zoeken naar andere mogelijkheden om de gebruikte grondstoffen zo min mogelijk vervuild aan de aarde terug te geven. Moeder aarde zal ons er op termijn dankbaar voor zijn en zich kunnen verheugen op een natuurlijke, eeuwig durende kringloop. Nou ja, eeuwig... Ook aan het aardse leven zijn natuurlijk grenzen. Maar als we verstandig met onze aarde weten om te gaan, hebben we nog zo'n vijf miljard jaar voor de boeg. Geen eeuwigheid dus, maar toch altijd nog een flink aantal jaartjes te gaan. Het is te hopen dat de internationale 'dag van de aarde' (22 april, met wereldwijde evenementen voor milieubehoud) nog een lang leven gegund is.

Jan Simons

Dit artikel is het laatste van een vierdelige serie over de oerelementen: water, vuur, lucht en aarde, eerder verschenen in *Vierklank*.